Канашэвіч Ю.М., студ. гр. 514 ФТБК і СМ
БДУКМ
Навуковы кіраўнік – Гутько В.Л.,
канд. культуралогіі

ФЕСТЫВАЛЬ І СВЯТА: ПАРАЎНАЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА (ТЭАРЭТЫЧНЫ АСПЕКТ)

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Свята – шматгранная сацыяльная з'ява, якая адлюстроўвае гістарычныя, эканамічныя і мастацкія каштоўнасці народа. Шматфункцыянальнасць свята спрыяе духоўнаму развіццю чалавека, фарміраванню асобы.

“Кожнае традыцыйнае свята рэгулюе жыццё грамадства чаргаваннем двух асноўных фаз: паўсядзённым (будзённай) і надбуднічнай. Як адна з формаў рэалізацыі вольнага часу свята з'яўляецца істотнай часткай кожнай нацыянальнай культуры. І па сваёй сутнасці, і па форме свята – з'ява калектыўная, абавязкова патрабуе прысутнасці і непасрэднага ўдзелу групы людзей. Узнікае яно толькі там, дзе існуюць духоўныя сувязі паміж імі, і, з'яўляючыся традыцыйным сродкам масавых камунікацый, у сваю чаргу ўмацоўваюць гэтыя сувязі.

Існуе бясконцае разнастайнасць тыпаў свят, падзел якіх пачаўся яшчэ ў старажытнасці. Найважнейшым тыпам свят у нашай краіне з'яўляюцца грамадска-палітычныя і героіка-патрыятычныя” [1, с. 3].

У канцы XX – пачатку XXI ст. на Беларусі інтэнсіўна пачалі праводзіцца разнастайныя фестывалі міжнароднага, рэспубліканскага і абласнога ўзроўняў. Выявілася жанрава-краявідная дыферэнцыяцыя фестывальных акцый. Найбольш значныя з іх прысутнічаюць у кожным жанры народнай мастацкай творчасці. Яны адлюстроўваюць стан і тэндэнцыі развіцця жанру, садзейнічаюць эфектыўнаму навукова-метадычнаму кіраўніцтву і арганізацыйна-кіраўніцкай падтрымцы калектываў і выканаўцаў. У айчыннай літаратуры да сярэдзіны 1990-х гг. захавалася трактоўка паняцця фестываля толькі як формы дэманстрацыі творчых

дасягненняў у пэўным выглядзе і жанры мастацтва. Слова «фэстываль» пайшло ад лацінскага «festival», што ў перакладзе азначае «свята», а затым трапіла ў іншыя мовы з французскай. У сучасным разуменні фестываль – гэта святочнае дзейства, якое складаецца з цыкла канцэртаў, спектакляў і іншых мерапрыемстваў, аб'яднаных тэматычна і якія праходзяць ва ўрачыстай абстаноўцы. У наш час існуе шмат тлумачэнняў слова «фестываль». Прывядзем некаторыя з іх. Фестываль – грамадска-культурная, мастацкая акцыя, якая адказвае культурным прыярытэтам соцыума, дамінуючых слаёў грамадства, адлюстроўвае ўзровень развіцця відаў і жанраў прафесійнага і аматарскага мастацтва, характарызуецца комплексным вырашэннем мастацка-эстэтычных, сацыяльна-педагагічных, матэрыяльна-тэхнічных і эканамічных задач. Па меркаванню Л.П. Сівуравай, фестываль як форма сацыяльна-культурнай дзейнасці адрозніваецца ад іншых відаў культурных мерапрыемстваў (свята, канцэрт, паказ, шоў, агляд, конкурс) наяўнасцю агульнамастацкіх і навуковых мэтаў і задач, разнастайнасцю праграмы, шырынёй складу ўдзельнікаў. Фестываль мастацтваў – буйная мастацкая падзея, якая функцыянуе па законах відовішча і мае шэраг характэрных устойлівых прыкмет: сінтэтычнасць (узаемадзеянне розных відаў мастацтва ў адзінай мастацкай прасторы), інтэграцыя (узаемапранікненне розных культур і рэгіёнаў), сацыяльная накіраванасць (асэнсаванне актуальных праблем сучаснага грамадства сродкамі мовы мастацтва), арыентаванасць на глядацкую аўдыторыю. Фестывалі і іншыя культурныя акцыі – гэта масавыя сацыяльныя дзеянні, у якіх бяруць удзел людзі з розным сацыяльным статусам, сацыяльным палажэннім, нацыянальнай прыналежнасцю. Іх аб’ядноўваюць агульныя ідэі, інтарэсы, мэты. Праз удзел у сацыяльна-культурных, мастацкіх акцыях чалавек пашырае даяпазон індывідуальнай свядомасці, паглыбляе веды і навыкі, далучаецца да агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей. У падобных сацыяльных дзеяннях фарміруюцца сацыяльныя пачуцці: салідарнасць, патрыятызм.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

“Большасць фестываляў народнай творчасці ўзнікалі там, дзе склаліся трывалыя гістарычна-культурныя традыцыі і была сфарміравана пэўная сацыякультурная прастора. Умовай укаранення мастацкіх ідэй, закладзеных у аснову фестывальных акцый, у тым ці іншым месцы з'яўляецца іх прымальнасць і прывабнасць для большасці насельніцтва. Моцны сацыяльна-культурны эфект дасягаецца ў тых выпадках, калі адбываецца ўключэнне ў сучасныя кантэксты асабліва значных для соцыума падзей, асоб, помнікаў мастацтва. Так, сярэднявечную гісторыю і культуру Беларусі рэканструююць такія вядомыя беларускія фестывалі, як «Навагрудак», «Белая вежа», «Мірскі замак», «Заслаўскі набат», «Беларусь – мая песня»” [2, с.67].

Тыпалогія фестываляў мастацтваў падзяляецца па наступных аспектах:

– па відах мастацтва − музычныя, тэатральныя, кінафестывалі, фестывалі фотамастацтва і фестывалі выяўленчага мастацтва;

– па храналагічным прынцыпе : штогадовыя, біенале (раз у два гады), трыенале (раз у тры гады) і г.д.

– па маштабу тэрыторыі – гарадскія рэгіянальныя, рэспубліканскія, міжнародныя і інш.;

– па тыпу інстытуцыянальнай падтрымкі (арганізацыі, па ініцыятыве і пры матэрыяльнай падтрымцы якіх ажыццяўляецца дадзены фестываль мастацтваў) − дзяржаўныя структуры, прыватныя і грамадскія фонды, мецэнаты і спонсары;

– па складу ўдзельнікаў − фестывалі дзіцячай творчасці, фестывалі прафесійных мастакоў, маладзёжныя фэсты і г.д.;

– фэсты, якія арыентуюцца на пэўны накірунак у мастацтве − фестываль авангарда, фестываль класічнай музыкі, фестываль джаза і інш;

– фэсты на конкурснай аснове ці фэсты-прагляды;

– фэсты, звязаныя з развіццём новых тэхналогій − фестывалі медыяарта, фестывалі відэарта.

Можна меркаваць, што асаблівасці правядзення фестываляў падобны на асаблівасці правядзення свят. Аднак ёсць адрозненні. Фестываль пагружае

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ў творчую атмасферу, дае магчымасць стаць не толькі гледачом, але і ўдзельнікам мерапрыемства. Свята часцей за ўсё скіравана на шырокае кола гледачоў, фестывалем жа звычайна цікавіцца кола спецыялістаў у вузкай галіне мастацтва ці жыццядзейнасці, якой ён прысвечаны. Фестываль садзейнічае творчай ініцыятыве, дапамагае знайсці аднадумцай, дае магчымасць рэалізацыі творчага патэнцыяла. У фестывалі адбываецца паказ дасягненняў у пэўных відаў мастацтва. Фестываль працягваецца некалькі дзён і частка паказаў (відовішч) адбываецца на адкрытай прасторы ў асяроддзі архітэктурнага ансамбля горада ці прыроднага ландшафта. Падчас правядзення фестывальных мерапрыемстваў паспяхова вырашаецца задача арганізацыі карпаратыўных зносін прадстаўнікоў сферы мастацкай творчасці. Для іх важнае значэнне мае прафесійнае асяроддзе, у якім магчымы авалоданне формамі, метадамі, прыёмамі творчага майстэрства, абмен і ўзбагачэнне новымі тэмамі, ідэямі. Фестываль заўсёды служыць мэтам абагульнення і распаўсюджвання станоўчага вопыту і ведаў. Адукацыйны кампанент рэалізуецца ў арганізацыі семінараў, “круглых сталоў”, практыкумаў, майстар-класаў, творчых лабараторый, школ перадавога вопыту. Падчас фэстаў арганізуюцца навукова-практычныя канферэнцыі, фальклорныя чытанні і іншыя мерапрыемствы навукова-асветніцкага характару. Фестывальная дзейнасць валодае комплексам сродкаў калектыўнай камунікацыі. Фестывалі з’яўляюцца сродкам задавальнення патрэб людзей у зносінах, мастацкім самавыяўленні, перадачы эстэтычнай інфармацыі, спрыяюць вырашэнню важных задач іх сумеснага існавання. Выпрацоўка і падтрымка святочна-фестывальнай культуры – важны элемент забяспячэння жыццядзейнасці соцыума, неабходны для сацыялізацыі і культурнай камунікацыі кожнай асобы.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Спіс выкарыстанай літаратуры:

1 Черняк, Ю.М. Режиссура праздников и зрелищ : Учеб. пособие / Ю.М. Черняк. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 224 с., ил.

2 Сивурова, Л.П. Фестиваль народного творчества как феномен соверменного совремнного художественого процесса / Л.П. Сивурова // Вести Института совремнных знаний. – 2010. – № 3. – С. 66 – 69.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ